

Артем ПОЖАР

ФОРМУВАННЯ СЕРВІСНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СИСТЕМИ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Розкрито особливості розбудови кредитної кооперативної системи України, зокрема – її сервісної інфраструктури. Запропоновано шляхи розвитку окремих елементів сервісної інфраструктури системи кредитних спілок і доведено доцільність їх поетапного створення від регіонального (обласного) рівня до державного.

The article is dedicated to peculiarities of development of Ukrainian credit cooperative system, particularly to its service infrastructure. The author proposes the ways of the development of some elements of service infrastructure of the system of credit cooperatives and proves the expediency of its initial creation at the regional level (the level of oblast) and then – at the level of state.

Процес зародження і розвитку кредитних спілок (КС) в Україні характеризувався значною стихійністю. Виникаючи і функціонуючи абсолютно самостійно, кредитні спілки, з одного боку, здійснювали діяльність, яка не завжди відповідала кооперативним принципам і гарантувала безпеку залучених коштів, а з іншого – стикалися із низкою проблем, самостійне вирішення яких є надто дорогим або взагалі неможливим.

Згідно Концепції розвитку системи кредитної кооперації, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України, серед найважливіших сучасних проблем розвитку кредитних спілок варто виділити такі:

- недостатній, для належного виконання зобов'язань перед членами, рівень капіталізації кредитних спілок;

- відсутність діючої інфраструктури фінансової і технічної підтримки ефективної діяльності кредитних спілок;
- відсутність ефективного механізму захисту прав членів кредитних спілок, у тому числі – системи гарантування вкладів;
- існування значної кількості кредитних спілок, що в своїй діяльності не дотримуються основних принципів міжнародного кооперативного руху та вимог щодо захисту прав їх членів;
- низький рівень професійної діяльності й технічної оснащеності переважної більшості кредитних спілок [1, 4].

Вирішення названих проблем вимагає інтеграції існуючих та заснування нових кредитних спілок в межах єдиної

кредитної кооперативної системи, яка б активно надавала допомогу спілкам та здійснювала контроль за їх діяльністю.

Питання розбудови системи кредитної кооперації України детально розглянуто у наукових публікаціях вітчизняних вчених і практиків, зокрема В. Гончаренка, М. Зарицької, А. Оленчика. При цьому, акцент зроблено на формуванні єдиної системи в масштабах держави. Дослідження розвитку системи українських кредитних спілок на регіональному рівні і, зокрема, її сервісної інфраструктури, потребує додаткової уваги. Зважаючи на вищезазначене, метою даної статті є визначення стратегічних напрямків розвитку системи кредитної кооперації України на регіональному рівні (рівні областей).

Побудова міцної і конкурентоспроможної системи кредитної кооперації передбачає реалізацію комплексу заходів за трьома основними напрямками. Перший комплекс заходів передбачає консолідацію, укрупнення кредитних спілок як складових системи. При тому, що станом на кінець 2006 р., 40% від загальної кількості спілок мали активи, менші за 150 тис. грн., їх активи мають частку лише 1% від загальної суми активів всіх кредитних спілок [13, 5–6]. Таким кредитним спілкам доцільно об'єднуватися між собою або приєднуватися до більш розвинутих і фінансово стійких.

Другий комплекс заходів передбачає створення допоміжної інфраструктури системи кредитної кооперації, яка б, у свою чергу, включала системи фінансової стабілізації спілок, підтримки ліквідності, гарантування вкладів, роботу з проблемними кредитами, бюро кредитних історій, систему спеціальної освіти і підвищення кваліфікації тощо.

Третій комплекс заходів має бути направлений на підвищення технологічного рівня кредитних спілок і професійного рівня їх персоналу, забезпечення

високоякісного обслуговування членів спілок, освоєння нових ніш кредитного і депозитного ринків: кредитування села, іпотечне кредитування, кредитування малого бізнесу тощо.

Саме наявність міцної системи може забезпечити кредитним спілкам можливість успішно конкурувати із банківськими та іншими фінансово-кредитними установами.

На фоні здійснених досліджень тенденцій та перспектив розвитку кредитної кооперативної системи в цілому, окремої уваги потребує розвиток системи на регіональному рівні, оскільки більшість існуючих проблем кредитних спілок, зазначених у Концепції розвитку системи кредитної кооперації, прийнятій Кабінетом Міністрів України [11], можуть бути вирішені саме на рівні областей.

Розбудову обслуговуючої інфраструктури кредитної кооперативної системи доцільно починати саме у межах обласних асоціацій, таким чином забезпечуючи її автономність, гнучкість і доступність для безпосередніх споживачів допоміжних послуг – кредитних спілок. Основними напрямками розбудови допоміжної інфраструктури є створення стабілізаційного фонду, бюро кредитних історій, агенції по роботі з проблемними кредитами, страхової компанії, аудиторського бюро і освітнього центру (рис. 1).

Усі запропоновані елементи обслуговуючої інфраструктури є важливими для забезпечення належного системного розвитку кредитної кооперації і кредитних спілок, зокрема. Принциповим моментом є доступність послуг допоміжних організацій та закладів для спілок за умови їх членства у обласній асоціації. Наявність серйозних стимулів приєднання спілок до єдиної системи має прискорювати її розвиток і в перспективі привести до входження переважної

Рис. 1. Обслуговуюча допоміжна інфраструктура системи кредитної кооперації при обласній асоціації кредитних спілок

більшості кредитних спілок до загальнодержавної системи.

Першочерговим завданням у справі розвитку допоміжної структури кредитної кооперації є забезпечення можливості надання фінансової допомоги кредитним спілками шляхом створення стабілізаційного фонду. На даний момент в Україні існує два стабілізаційні фонди, кожен з яких створено при загальнодержавній асоціації кредитних спілок: "Програма захисту внесків" при ВАКС (Всеукраїнській асоціації кредитних спілок) та Стабілізаційний фонд НАКСУ (Національної асоціації кредитних спілок України). Обидві організації знаходяться у м. Київ і обслуговують у тому числі й спілки, географічно від них віддалені, що значною мірою ускладнює ефективні взаємовідносини. Створення регіональних (обласних) стабілізаційних фондів на основі об'єднаних кредитних спілок могло б значною мірою спростити доступ спілок до фінансової допомоги, а консолідація обласних фондів на загальнодержавному рівні – сприяла б ефективному управлінню їх ліквідністю.

Забезпечення населення споживчими, бізнесовими, аграрними та ін.

кредитами стикається із проблемами несвоєчасного повернення або взагалі неповернення членами спілок взятих кредитів. У зв'язку з цим існує необхідність створення і впровадження механізму захисту кредитних спілок від збитків, пов'язаних із несвоєчасним поверненням або неповерненням кредитів. Вирішення даної проблеми полягає у впровадженні регіональних, а згодом – загальнодержавної системи ведення кредитних історій позичальників – бюро кредитних історій.

Станом на 2007 р., в Україні було зареєстровано чотири бюро кредитних історій: ТОВ "Українське бюро кредитних історій", ТОВ "Перше всеукраїнське бюро кредитних історій", ЗАТ "Міжнародне бюро кредитних історій" і ТОВ "Перше бюро кредитних історій". Так, Українське Бюро Кредитних Історій, створене ПриватБанком, проголошує про володіння понад 10 млн. кредитних історій, проте не виконує вимог чинного законодавства, оскільки власником інформації є один банк. Перше бюро кредитних історій позиціонується як бюро, створене спеціально для кредитних спілок, проте

власником його є страхова компанія, а не система кредитної кооперації. Серед засновників Міжнародного Бюро Кредитних Історій є Національна Асоціація Кредитних Спілок України (НАКСУ), проте зазначене бюро має доступ до даних по відносно невеликій кількості спілок і лише одному комерційному банку (ТАС Комерц Банк), який не спеціалізується на кредитуванні населення. Крім того, структура і принципи діяльності НАКСУ не відповідають запропонованій вище системі. Перше Всеукраїнське Бюро Кредитних Історій володіє 12 млн. кредитних історій понад 32 комерційних банків і є найпотужнішим серед своїх конкурентів, проте жодним чином не представляє кредитну кооперативну систему України.

Згідно Закону України “Про організацію формування та обігу кредитних історій” [4, 421], статутний капітал бюро кредитних історій має складати не менше п’яти мільйонів гривень (ст. 14; п. 3). Загальна ж сума витрат на відкриття бюро кредитних історій, за підрахунками Канадської програми підтримки кредитних спілок, складає 10–12,5 млн. грн. [8, 4].

Важко зрозуміти доцільність законодавчо прийнятих норм, оскільки бюро кредитних історій не є фінансовою установою і не має нести відповідальності за фінансовими зобов’язаннями, а лише надає інформаційні послуги. Тому деякі положення Закону України “Про організацію формування та обігу кредитних історій” [4, 421] доцільно привести у відповідність до норм світової практики. Зокрема, мінімальний розмір статутного капіталу бюро кредитних історій не варто встановлювати вищим, ніж це передбачено Законом України “Про господарські товариства” для даного виду господарських товариств.

Крім того, варто внести зміни до пункту 1 статті 9 Закону, згідно якого інформація

про позичальника може бути передана до бюро лише за письмової згоди позичальника, що взагалі ставить під сумнів сенс створення бюро кредитних історій.

За умови запропонованих змін, створення бюро кредитних історій для системи кредитних спілок доцільно проводити не “зверху”, як це властиво банківській системі (тобто на загальнодержавному рівні), а “знизу” (тобто на рівні областей). Такий режим створення бюро кредитних історій пов’язаний із специфікою діяльності кредитних спілок, що, за територіальним принципом, надають кредити переважно мешканцям своїх областей або навіть районів, а тому потребують доступу до обласних баз даних. Створені на базі обласних асоціацій кредитних спілок, регіональні бюро кредитних історій можуть об’єднуватися на загальнодержавному рівні для здійснення обміну кредитними історіями у разі виникнення необхідності.

Паралельно з розробкою запобіжних заходів по боротьбі з неповерненням кредитів, існує потреба у розробці механізмів боротьби із уже скоєними порушеннями з виплати позик недобросовісними позичальниками. Регулярно здійснюючи заходи з повернення проблемних кредитів, спілки змушені нести суттєві витрати на оплату послуг юристів, пошти, судових зборів тощо.

Ефективним способом суттєвого скорочення зазначених витрат є делегування повноважень щодо роботи з проблемними кредитами єдиному спеціальному органу – Агенції по роботі з проблемними кредитами (АРПК). Створена при обласній асоціації кредитних спілок, АРПК, маючи штат із юристів і діловодів, професійно здійснюватиме заходи щодо стягнення прострочених кредитів, зокрема:

- нагадуватиме недисциплінованим позичальникам про необхідність здійснення чергового платежу;

- повідомлятиме поручителів, а також за місцем роботи позичальника про несплату боргу;
- передаватиме справи до суду і представлятиме спілку у суді з метою стягнення боргу в примусовому порядку.

При виявленні факту прострочення платежу за кредитом понад 1 місяць (1), спілка звертається до АРПК (2), яка вживає заходи по стимулюванню позичальника щодо повернення кредиту (3), а у разі відмови останнього, передає справу до суду (4), який змушує позичальника сплатити заборгованість (5–6) (рис. 2.).

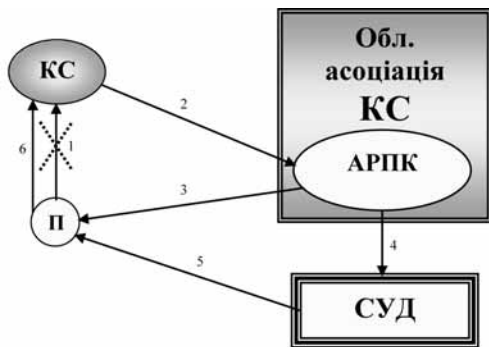

Рис. 2. Механізм функціонування Агенції по роботі з проблемними кредитами при обласній асоціації кредитних спілок

де: КС – кредитна спілка;
П – позичальник;
АРПК – Агенція по роботі з проблемними кредитами.

Ризик втрати наданих у кредит коштів, а також інші ризики, пов'язані із діяльністю кредитної спілки, доцільно мінімізувати шляхом страхування. На нинішньому етапі свого розвитку, українські кредитні спілки майже не співпрацюють із страховими компаніями з таких причин:

- непристосованість страхових продуктів існуючих компаній до потреб кредитних спілок,
- не вигідні умови співпраці, запро-

поновані кредитним спілкам страховими компаніями;

- некоректність роботи багатьох вітчизняних страхових компаній;
- необізнаність керівництва більшості кредитних спілок щодо вигод, які надає страхування ризиків.

Між тим, страхування кредитними спілками своїх ризиків допомагає покрити понесені збитки, а також – збільшити довіру до спілки існуючих членів та залучити нових.

Беручи до уваги зарубіжний досвід, розвиток національного руху кредитних спілок зазвичай характеризується централізованою організацією страхування на загальнодержавному рівні. Кредитна кооперативна система звертається до послуг зарубіжного або вітчизняного комерційного страховальника, чи утворює власну страхову компанію, яка може мати форму як комерційної структури, так і кооперативу. На початковому етапі розвитку, більш поширеним варіантом залучення страхових послуг є співпраця кредитної кооперативної системи із комерційними страховальниками, які мають досвід роботи із кооперативними організаціями, готові враховувати специфіку страхування кредитних кооперативів, а також оплачувати послуги асоціації кредитних спілок як страхового агента. Так, наприклад, у березні 2007 року відкрито Українську страхову компанію кредитних спілок, створену на кошти польських страхових компаній TU SKOK Życie S.A. (страхування життя) TUW SKOK (страхування майна), що належать до кредитної кооперативної системи Польщі [12, 5]. Доцільною є участь асоціації у капіталі страховальника, що дозволить системі кредитної кооперації контролювати з середини усі параметри договорів страхування, керувати розміщенням зібраних коштів страхових резервів, а страховій компанії – підвищити

власну капіталізацію, а також глибше проникнути у даний сегмент ринку.

З огляду на досвід польської системи ощадно-кредитових кас SKOK, логічним і найбільш ефективним шляхом задоволення потреби кредитних спілок у страхових послугах є створення власної спілки взаємного страхування (СВС) кредитної кооперативної системи України. Засновниками і власниками СВС мають стати кредитні спілки, представлені обласними асоціаціями, а також члени кредитних спілок-фізичні та (в майбутньому) юридичні особи (рис. 3).

Страхова установа може бути заснована асоціаціями кредитних спілок як у формі комерційної структури, так і у формі кооперативу, членами, якого були б кредитні спілки, їх асоціації, елементи допоміжної інфраструктури, а також окремі члени. Ексклюзивна робота СВС із системою кредитної кооперації є характерною для таких країн, як США, Ірландія та Угорщина.

Кооперативна форма організації страхової установи кредитної кооперативної системи має суттєві переваги, оскільки залучає кожну кредитну спілку до контролю і управління страхувальником, а також дає можливість кредитним спілкам отримувати відсотки за річними фінансовими результатами діяльності страхувальника.

Побудову спілки взаємного страхування (СВС) доцільно проводити на кооперативних принципах, аналогічних принципам кредитної кооперації. Різниця між кредитними спілками і СВС полягає у основному виді діяльності: для кредитних спілок це – взаємне кредитування, а для СВС – взаємне страхування членів. Крім того, враховуючи неприбутковий статус кооперативу, СВС могли б мати суттєві податкові пільги, що дозволило б здешевити вартість страхових послуг.

Принциповим моментом є доступність страхових послуг лише для членів єдиної системи кредитної кооперації, що має створити додаткові стимули для інтеграції кредитних спілок.

Для системного розвитку кредитної кооперації важливим є надання страхових послуг за двома напрямками: безпосередньо кредитним спілкам й іншим елементам допоміжної інфраструктури, а також – членам кредитних спілок.

За умови перегляду законодавчих обмежень українських кредитних спілок щодо здійснення можливих видів діяльності, одним з додаткових видів послуг могло б стати страхове посередництво, тобто робота працівників спілок у якості страхових агентів для членів спілок. Так, один перепідготовлений фахівець польської

ощадно-позичкової каси приносить їй додатковий річний дохід, що в середньому дорівнює 6,8 тис. злотих (12,44 тис. грн.) [12, 5].

Максимальне задоволення потреб кредитних спілок та їх членів у страхових послугах зумовлює розробку і впровадження спеціалізованих страхових продуктів, таких як:

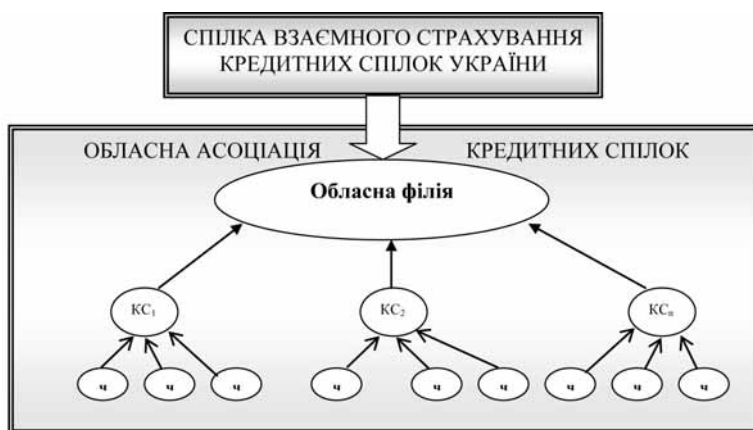

Рис. 3. Система страхування кредитних спілок і їх членів в межах обласної асоціації кредитних спілок

- колективне страхування депозитних і додаткових пайових внесків;
- страхування кредитних спілок від збитків, пов'язаних із нечесною або некомпетентною поведінкою їх працівників;
- страхування майна кредитних спілок від пожеж, затоплень, крадіжок, пограбувань тощо;
- страхування цивільної відповідальності кредитних спілок за можливі збитки, нанесені членам спілки або іншим особам з вини працівників спілки;
- страхування кредитів.

Страхування фізичних осіб-членів кредитних спілок через кредитні спілки, тобто діяльність останніх у якості страхового агента або брокера могло б стати додатковим джерелом доходів для кредитних спілок за умови внесення змін до чинного законодавства. Унікальна конкурентна перевага кредитної спілки – довірчі відносини із пайовиком, повна доступність індивідуальної фінансової і кредитної інформації щодо нього – надає кредитній спілці можливість ефективно поширювати поліси індивідуального страхування. З іншого боку, для пайовиків придбання страхових послуг безпосередньо в кредитній спілці і оплата їх простим перерахуванням коштів з поточного або іншого рахунку є зручним і привабливим. Для членів кредитних спілок доцільним є впровадження таких продуктів, як страхування від втрати роботи, нещасних випадків, а також страхування житла.

Використання системи кредитних спілок у якості мережі розповсюдження індивідуального страхування надає асоціації кредитних спілок можливість диверсифікувати джерела свого фінансування, направляючи дохід на розвиток кредитного кооперативного руху або розподіляючи його між кредитними спілками. З іншого боку, здійснюючи діяльність безпосередньо і виключно всередині кредитної кооперативної системи, спілка взаємного страхування має

можливість досягнення конкурентної переваги у відношенні до аналогічних підприємств, що діють назовні системи.

Організацію перестраховування доцільно проводити на основі укладення довготермінової угоди з потужним національним або зарубіжним перестраховальником. Найбільш оптимальним рішенням є співпраця із компаніями, заснованими кредитними спілками інших країн. Так, американське товариство взаємного страхування надає послугу з перестраховування ризиків страховим компаніям кредитних спілок багатьох країн світу.

Однією з сучасних тенденцій розвитку українського ринку фінансових послуг, що може мати непрямий, але суттєвий вплив на кредитний кооперативний рух, є становлення фондового ринку. Так зване “ризикове накопичення коштів”, тобто їх інвестиції у цінні папери, може значною мірою відволікати кошти населення від розміщення на депозитних рахунках, а отже – ускладнювати залучення кредитних ресурсів.

Превентивним заходом вирішення даної проблеми може бути співпраця кредитних спілок із страхувальником кредитної кооперативної системи, що полягає у наданні вкладникам-членам спілок послуг з розміщення коштів через інвестування у цінні папери на фондовому ринку. З метою запобігання “відтоку” грошових коштів з кредитних спілок, спілці взаємного страхування доцільно створити власний пайовий інвестиційний фонд і запропонувати кредитним спілкам виступити у ролі розповсюджувачів індивідуальних полісів термінового накопичувального страхування життя (рис. 4).

Такий поліс страхування на дожиття передбачає відсутність фіксованої дохідності при інвестуванні коштів страхових резервів в обмежений набір фондових інструментів. При цьому викупна вартість полісу коливається в залежності від курсу акцій та інших фондових

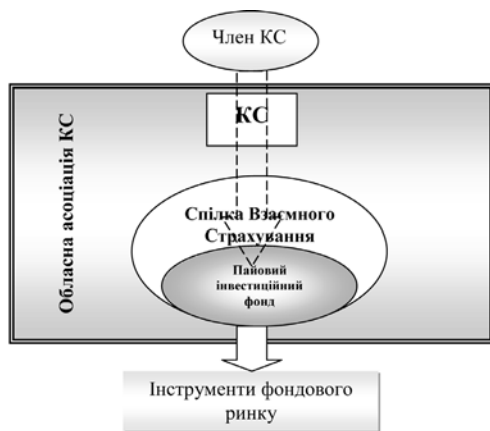

Рис. 4. Схема здійснення інвестицій на фондовому ринку членами кредитних спілок через страхову установу системи кредитної кооперації

інструментів, у які інвестуються кошти страхових резервів. Для здійснення інвестування зібраних коштів страхових резервів використовується пайовий фонд, заснований СВС. Окрім можливо збільшення викупної вартості страхового полісу, для застрахованих пайовиків пропонується термінове страхування життя на випадок смерті.

Таким чином, запропонований страховий продукт дозволяє члену кредитної спілки накопичувати кошти, використовуючи зростання котирувань акцій на фондовому ринку. По закінченні терміну угоди страхування на дожиття пайовик отримує накопичену суму.

Запропонована схема забезпечення доступу членів кредитних спілок до можливості інвестування на фондовому ринку не відволікає кошти членів з депозитних внесків, а навпаки: кошти, які пайовик мав намір вкласти у цінні папери безпосередньо, спочатку спрямовуються на спеціальні цільові рахунки кредитної спілки, потім потрапляють у якості страхових внесків до спілки взаємного страхування і лише після цього розміщуються пайовим фондом на ринку цінних паперів у якості страхових резервів. У ході надання запропонованої

страхової послуги, весь грошовий обіг здійснюється кредитною спілкою: до неї у тимчасове користування безкоштовно потрапляють кошти пайовиків; крім того, спілка отримує комісійну винагороду за агентську страхову діяльність (укладення страхових угод із членами), а також – винагороду за брокерське обслуговування пайовиків (здійснення розрахунків власними коштами із наступним відшкодуванням витрат позичальником).

Слід зазначити, що впровадження означених розробок і пропозицій у життя вимагає внесення змін до Закону України "Про кредитні спілки" [3, 10–25], Стаття 21 якого обмежує сферу діяльності кредитних спілок.

В цілому, існування власної страхової установи має значно зміцнити кредитну кооперативну систему, підвищити рівень її фінансової стійкості, а отже – конкурентоспроможності на кредитному ринку країни. Крім того, здійснення страхової діяльності кредитними спілками сприяє стандартизації і уніфікації їх роботи, росту правової і економічної культури пайовиків. При наданні страхових послуг, кредитна спілка забезпечує своїх членів-пайовиків правовим захистом і технічною допомогою, виконує функцію гарантування виконання страхувальником своїх зобов'язань. Страхування життя пайовиків висуває суворі вимоги щодо порядку обліку пайовиків і їх особистих рахунків, страхування майна спілки – вимоги щодо його обліку і зберігання, а страхування громадянської відповідальності кредитної спілки та її працівників – вимоги щодо рівня кваліфікації персоналу та ефективності управління в кредитній спілці.

За умови існування потужної спілки взаємного страхування, остання може отримати від обласних асоціацій кредитних спілок широкі повноваження щодо перевірки дотримання кредитними спіл-

ками нормативів і стандартів діяльності. У цьому випадку, спілка взаємного страхування використовується у якості елемента кредитної кооперативної системи, матеріально зацікавленого в надійності і стабільності кредитних спілок, а також – у впровадженні уніфікованих стандартів у їх роботу.

Виконання масштабних завдань, визначених “Концепцією розвитку кредитної кооперації”, ставить нові вимоги щодо кадрового забезпечення та науково-технічного розвитку кредитного кооперативного руху. Постає задача підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців для кредитної кооперації, де освітній рівень працівників не відповідає сучасному рівню професійної діяльності. Однією з умов отримання кредитною спілкою ліцензії на надання фінансових послуг є відповідність голови правління і головного бухгалтера професійним і кваліфікаційним вимогам, встановленим Держфінпослуг [7, 4]. Між тим, переважна більшість керівників та працівників кредитних спілок дотепер не мають відповідної економічної чи юридичної освіти, а деякі – взагалі не мають вищої освіти.

Велике сприяння спілкам в одержанні професійної підготовки надають асоціації кредитних спілок, які формують групи слухачів і організують процес навчання. Значну допомогу у професійній підготовці кредитних спілок надали свого часу також міжнародні проекти технічної допомоги, зокрема, проект ЄС-TACIS “Надання підтримки малим і середнім підприємствам на селі”. Сьогодні він уже завершив свою роботу, але сприяння у професійній підготовці кредитних спілок через свої Навчально-консультаційні центри зараз надає Канадська програма зміцнення кредитних спілок [5, 3].

Як зазначено у “Концепції професійної підготовки, підвищення кваліфікації та сертифікації керівників та фахівців

ринку кооперативного кредитування” [7, 4], галузь кредитної кооперації знаходиться у складній стадії реструктуризації і має стійку потребу в підготовці фахівців високої кваліфікації.

Серед основних умов розвитку кооперативної освіти варто назвати наступні:

- розробка і впровадження нових інформаційних технологій навчання, які забезпечують розвиток творчої, самостійної та індивідуальної роботи працівників кредитних спілок, в першу чергу, дистанційного та інтерактивного навчання;
- зміна методів і критеріїв оцінки рівня знань, які виключають суб’єктивний підхід викладачів;
- введення тестово-модульних завдань з урахуванням нових технологій та програм, які можуть оцінювати рівень отриманих знань без участі викладача.

Учасниками системи підвищення кваліфікації та сертифікації фахівців ринку кооперативного кредитування мають бути: методична рада з питань професійної підготовки та сертифікації керівників та фахівців ринку кооперативного кредитування; організатори навчання (вищі навчальні заклади та інші організації, які надають послуги навчання та працюють у галузі кредитної кооперації); незалежний екзаменаційний центр (оператор); кредитні спілки.

У результаті здійснення зазначених заходів, очікується забезпечення якості підготовки фахівців, які задовольнять потреби системи кредитної кооперації, що, в свою чергу, гарантуватиме вихід галузі на більш стійкі позиції на ринку фінансових послуг.

Підсумовуючи вищевикладене, приходимо до таких висновків та узагальнень.

По-перше, розвиток кредитної кооперативної системи України доцільно інтенсифікувати саме на регіональному, обласному рівні, забезпечуючи значну

автономність і універсальність допоміжної інфраструктури, що дозволить спростити доступ кредитних спілок та їх пайовиків до всього комплексу послуг з фінансової, страхової, юридичної, технічної, інформаційної допомоги [10, 96–99] та освіти. Об'єднання обласних асоціацій на загальнодержавному рівні в єдину “асоціацію асоціацій” має на меті координацію системного розвитку і ефективний перерозподіл ресурсів системи для стимулювання її зміцнення.

По-друге, запропоновані заходи з розбудови регіональної допоміжної інфраструктури обласної системи кредитних спілок включають оригінальні розробки щодо створення агенції по роботі з проблемними кредитами, а також удосконалення існуючих досліджень щодо започаткування бюро кредитних історій і страхової установи кредитної кооперативної системи. Зокрема, запропонований механізм делегування обслуговування проблемних кредитів та забезпечення повернення прострочених боргів окремому уповноваженому органу, створеному при обласній асоціації кредитних спілок (агенції по роботі з проблемними кредитами) має забезпечити значну економію коштів і часу для кредитних спілок, а розроблена система забезпечення кредитних спілок та їх пайовиків страховими послугами має значною мірою зменшити ризики їх діяльності, здешевити послуги, збільшити доходи, а також підвищити конкурентні переваги кредитних спілок і ступінь задоволення потреб членів.

Література

1. З метою кращої реалізації концепції // *Україна-Business*. – 2007. – № 5. – С. 4.
2. Закон України “Про господарські товариства” // *Галицькі контракти*. – 1996. – № 42. – С. 40–50.
3. Закон України “Про кредитні спілки” // *Голос України*. – 2002. – № 13. – С. 10–25.
4. Закон України “Про організацію формування та обігу кредитних історій” // *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. – 2005. – № 32. – С. 421.
5. Зарицька М. Голови правління і головбухи – всі за парту. І працювати вам стане легше // *Україна-Business*. – 2007. – № 49–50. – С. 3.
6. Зарицька М. Розбудова системи кредитної кооперації – процес пішов! // *Україна-Business*. – 2005. – № 31. – С. 3.
7. Керівники мають бути кваліфікованими і освіченими // *Україна-Business*. – 2005. – № 43. – С. 4.
8. Коваль Я. Чи потрібне кредитним спілкам бюро кредитних історій? Зважаючи на очевидні переваги – так і якнайшвидше // *Україна-Business*. – 2006. – № 39. – С. 4.
9. *Кредитные союзы. Теория и практика / по ред. Плахотной Д. Г.* – М., 2000. – 165 с.
10. Пожар А. А. Інформаційне забезпечення позичкової діяльності кредитних спілок // *Науковий вісник*. – Полтава: ПУСКУ, 2004. – № 4. – С. 96–99.
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України “Про схвалення Концепції розвитку системи кредитної кооперації” від 7.06.2006 р., № 321-р., [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/64.html>.
12. Страхування депозитів та інші страхові продукти як важливі елементи діяльності та пропозиції українських кредитних спілок. – Варшава: SKOK, 2006. – С. 5.
13. Шляхи стабілізації і розвитку системи відомі. Треба визначатися і розвиватися // *Україна-Business*. – 2007. – № 3. – С. 5–6.